

EREVNA

Årg. XI

N:r 2

1954

Innehåll

Gyllene regeln.	
Av Docenten Dr. Lauri Haikola.	33
Hvad betyder Evig Fortabelse?	37
Guds ord och Helig Skrift enligt Nya testamentet.	
Av Hugo Odeberg.	40
Trohet.	
Matt. 10:32-39.	
Av H. Odeberg.	46
Guds församling och Kristi kyrka. I.	
Rom. 11:16-24.	
Av Hugo Odeberg.	47
Guds församling och Kristi kyrka. II.	
Apg. 2:41.	
Av Hugo Odeberg.	50
Ha sin fröjd i Herrens ord.	
Av Hugo Odeberg.	52
Senapskornet och surdegen.	
Matt. 13:31-33.	
Av H. Odeberg.	55
Kristi evangelium ett evangelium för de små, inte en de mäktigas och anseddass religion. Hebr. 13:13.	
Av H. Odeberg.	57
Bröllopskläder.	
Matt. 22:1-14.	
Av H. Odeberg.	59
Innehåll	62

*Innehållsförteckningen i slutet av häftet och sidhänvisningar i texten
enligt originaltexten.*

*Askersunds Tryckeri A.B., Askersund 1954
Språkligt bearbetad 2002.*

Gyllene regeln.

Av Docenten Dr. Lauri Haikola.

BBFO

Rom. 2:15 »De (hedningarna) visar att det som lagen kräver är skrivet i deras hjärtan...» Beträktandet av Guds verk i naturen och uppfattandet av Guds vilja går i ett i Bibeln. Guds vilja framgår ur skapelsen. Detta förklarar hur »det som lagen kräver» kan vara skrivet i människornas hjärtan. Men efter vilken »princip» sker detta inskrivande? Hela den kyrkliga traditionen visar på Matt 7:12, »gyllene regeln»: »Allt vad ni vill att människorna skall göra er, det skall ni också göra dem.»

Hedningarna har i sina hjärtan denna lag. Den kallas för naturlag. Man har frågat: Vad är då det goda som befalls i denna regel? Ända sedan 1700-talet har man menat att gyllene regeln är det väsentliga i kristendomen och även i alla tiders och människors etik, ty motsvarande formuleringar finns hos kineserna, hos indierna och judarna. Detta skulle innebära att det väsentliga i kristen moral sammanfaller med den hedniska moralen. Gyllene regeln *står i centrum* även i Jesu etiska förkunnelse. Luther säger att gyllene regeln är sammanfattningen av hela bergspredikan. I denna gyllene regel är lagen och profeterna sammanfattade. Jesus själv säger ju detta. Frågan blir då: Vad är lagen och profeterna?

En parallell till gyllene regeln finns i Mark. 12:28 ff. Lagen och profeterna är sammanfattade också i det dubbla kärleksbudet. Relationen till nästan framhävs på båda ställena. Om man närmare vill förstå vad gyllene regeln vill säga, skall man beakta

sammanhanget i vilket Matt. 7:12 står: »Om ni som är onda förstår ...» Onda förstår att göra gott. Hur mycket mer ska då inte Jesu lärjungar förstå det!

Alla människor förstår sålunda, vad principen för det goda är. Önskan kan inte bero på vanlig intellektuell okunnighet. Luther beundrade vid detta skriftställe att det ger en så kort, men dock tydlig sammanfattning av hela lagen. Det är i all sin fåordighet dock så omfattande att alla människor utan juristers och lagböckers hjälp kan förstå vad gott är.

Luther belyser också hur gyllene regeln fungerar i praktiken. När man går ut på torget för att handla, så vill man bara betala det pris som varan är värd. Alla människor förstår att man skall vara ärlig i affärslivet. Kärleken till nästan fordrar ärlighet. Den gyllene regeln står i detta fall inskriven i de fastställda priserna.

Den gyllene regeln är vidare innefattad i varje bud i dekalogen. Så ligger den bakom exempelvis 7:e budet (affärslivet) och 6:e budet (sexuallivet). En människa önskar naturligtvis att hennes hustru eller dotter skall bli anständigt behandlad. Varför skall hon då inte handla likadant emot sin nästas hustru eller dotter? På detta sätt blir gyllene regeln en kort etisk predikan, men i praktiken blir den en oändligt lång predikan.

Gyllene regeln är skriven i alla människors hjärtan. Enligt Luther finns det ingen människa, hur rå hon vara månne, att hon inte till sist — antingen hon lever efter regeln eller inte — måste erkänna sanningen i gyllene regeln. Den är Skriften i våra egna hjärtan, vår predikant, mästare och doktor. Sammanfattningen av Skriften finns i hantverkarens verkstad, i skraddarens nål, i smedens hammare och i handlarens våg. I dessa verktyg ligger för deras handhavare måttstocken för deras handlande mot nästan. Lika omöjligt som det i det praktiska handlandet är att låta bli att se sina verktyg, lika omöjligt är det att låta bli att se det i dem inskrivna kärleksbudet (= gyllene regeln).

På detta sätt blir Rom. 1:20, »Därför är de utan ursäkt», förklarligt. Vi står inför det paradoxala: Guds vilja är klart och tyd-

ligt uppenbarad, men människan vill inte höra talas om den. Av Guds rätt göra sin egen rätt.

Luther stannar inför en viktig sak, när han frågar: Vad behöver vi Bibeln till, om gyllene regeln (= naturlagen) redan innehåller hela lagen? Och Luther svarar: Såsom lagbok betraktad innehåller Bibeln inte något nytt utöver den gyllene regeln och naturlagen. Guds krav på människorna, läran om goda gärningar är bekant för människorna även utan Bibeln. Det nya som ges bara genom Bibeln och som således fattas i gyllene regeln, är läran om *evangeliet*.

Det är att märka att i gyllene regeln sägs ingenting om andras »plikter» mot mig, men väl om mina »plikter» mot andra. Ur den kan inte andras plikter utläsas, bara mina. Jesus utgår visserligen från den högst naturliga inställningen, att det är *vi* som ställer krav *på andra*, men han vänder upp och ner på frågeställningen. De andras krav på oss är den rätta utgångspunkten för diskussionen om det goda. Du ska inte vänta att andra ska börja göra gott mot dig. Oberoende av andra är du skyldig att börja. Här kommer *korset* in (vers 13). Börjar man, kan man inte undgå att andra missbrukar ens »godhet». Det är därför som få finner vägen till livet, ty den är så smal. I den onda världen är den gyllene regelns väg obehaglig att vandra. Det kommer här inte an på att intellektuellt förstå, det kommer an på att *vilja* vandra på den vägen.

Jesus skärper här (Matt. 7:12) åter den första skapelsens lag, vilken Gud gav genom skapelsens verk, och vilken Gud trots människans motstånd försöker inskräpa hos henne. Denna lag har fullkomnats i Kristus. Den som följer Kristus på den gyllene regelns smala väg, han finner sitt liv.

Den romersk-katolska tolkningen av gyllene regeln.

Att älska nästan som sig själv är utgångspunkten. Detta tolkar man på det sättet att Jesus i främsta rummet *befallt självkärlek*. Utgående från självkärleken talar man sedan om tre plikter: 1) mot jaget, 2) mot de närmaste, 3) mot Gud. Man utgår

från det naturliga, att människan är sig själv närmast. Men hos Luther flyttas tyngdpunkten omedelbart från jaget till nästan. På en lång omväg kommer även den romersk-katolska teologin fram till nästan. Eftersom vi inte kan klara oss för oss själva utan ständigt är hänvisade till andras hjälp, kan vi inte låta bli att ta hänsyn även till deras berättigade intressen. Självkärlekens krets utvidgas således. Men *jaget* står dock hela tiden i centrum. Kring detta byggs naturlagen upp. Luther däremot börjar strax hos nästan.

Frågan blir då: Vem har rätt? Svaret beror på hur man tolkar orden »som dig själv» i kärleksbudet. Om man menar att Jesus verkligen befallt självkärleken som den primära plikten, då har romerska exegeter rätt. Om man däremot menar att Jesus med dessa (traditionella) ord inte åsyftar någon plikt eller befallning, utan att han därigenom bara vill pedagogiskt inleda diskussionen om det goda, då har Luther rätt. I Luthers tolkning får nämligen orden »allt vad ni vill ...» och »som dig själv» bara betydelsen av ett inledande, allmänt konstaterande, vilket utnyttjas praktiskt för att leda åhöraren till en djupare syn på det goda. Just Matt. 7:12 torde ge rätt åt Luthers tolkning.

(Ref. Peter Stern).

Hvad betyder **Evig Fortabelse?**

Ved et møde for prædikanter holdt professor Odeberg, Lund, foredrag om ovenstående emne. Vi havde lejlighed til at referere foredraget, og da spørgsmålet efter professor Hallesbys radioprædiken er blevet aktuelt for mange, vil vi gerne bringe en gengivelse av føredraget. Gengivelsen er ikke ordret, men udtrykker nogenlunde de tanker, der blev fremført:

Spørgsmålet om fortabelsen kan ikke ud fra N.T. besvares isoleret, det må sættes ind i en større sammenhæng, men så vidt jeg forstår N.T., kan der ikke være tale om tilintetgørelse.

Det er nødvendigt, at vi begynder med at se på Jesu og hans apostles stilling til det, der på den tid troedes i Israel. Jesus forkastede ingelunde alt, hvad jøderne troede på. Der var på den tid forskellige retninger inden for jødendommen, der var forskellige former for gudstjeneste, og så var der Skriften. Og der var meget af det, Jesus anerkendte, og det var vel at mærke *Guds Søn, der anerkendte det som guddommeligt, og det samme gælder, når Jesus tog afstand fra noget*, f.eks. over for farisæerne. Derfor har det stor betydning for os, hvad Jesus afviser, og hvad han *ikke* afviser. *Det Jesus ikke afviser, kan vi regne for guddommelig åbenbaring.*

Med hensyn til opstandelsen ved vi præcis, hvad farisæerne troede — at de — i modsætning til saddukæerne — troede på en opstandelse. Jesus afviste saddukæernes opfattelse, men ikke farisæernes, og derfor kan vi gå ud fra, at deres opfattelse var rigtig.

Vi kender ikke saddukæernes positive opfattelse af, hvad der skete efter døden, men vi kender en parallel hos samaritanerne, og de mente ikke, at ett menneske blev tillintetgjort med døden. Man fornægtede blot opstandelsen med den motivering, at mennesket allerede ved afslutningen af jordelivet havde en ny existens, som i fuldendelsen skulle indsættes i et nyt forhold.

Men også farisæerne mente, at der var en fortsat eksistens efter døden, en ulegemlig tilværelse inden opstandelsen.

Hvad betyder da opstandelsen for farisæerne — og for Jesus og Paulus, som har erklæret sig enig med dem?

Det hebraiske udtryk for opstandelse: *techijjat ham-metin* = »levandegørelse af de døde». Dette sker på »den yderste dag». Også udtrykkene: »denne og den kommende tidsalder» anerkender Jesus. Opstandelsen må derfor betyde, at de døde får den kommende verdens liv.

Hvad er død?

Døden hænger sammen med syndefaldet, og dybest betyder død, at mennesket vender sig bort fra Ham, som er livets kilde, og søger sit eget. Døden er således noget, som følger og kendetegner mennesket. Menneskets liv er rettet mod døden, er en stadig rejse mod døden. Når der her er tale om døden, tales der ikke om den i moderne betydning som ikke eksistens. De døde betyder blot dem, der har forladt dette jordeliv, men det kan også i dybeste forstand betyde dem der gennem syndefaldet har valgt dødens eksistensform. »Levandegørelse» må således betyde menneskets genopretelse, som skabt i Guds billede. Der er ikke tale om en egentlig nyskabelse, men snarere om en genskabelse.

Når der her tales om en yderste dag, tales der også om en dom. Den evige død må være en tilstand, der kan fornemmes, ellers var det ikke død.

Motsætningen mellem farisæerne og Jesus og hans apostle ligger i Jesu opstandelse. Farisæerne kunne ikke tænke sig en opstandelse før på den yderste dag. Det nye i kristendommen er, at det nye liv er kommet i og med Jesu opstandelse og Åndens komme. Men i denne tidsalder er Jesus den eneste, der er opstanden. Vi må vente på den nye tidsalder. Men de afdøde er ikke derfor ophørt at eksistere. Jesus sagde til røvaren: »Du skal i dag være med mig i Paradis», altså i en salig tilstand for Guds trone og med i englenes lovsang. Det samme gælder Lasarus i lignelsen om den rige og den fattige. Den rige befandt sig i en ulykkelig tilstand.

Hvad Jesu ord i Matth. 25:46 angår, *kan* det være et spørgsmål, om udtrykket straf kan anvendes i den betydning det *nu har* i daglig tale.

Den græske glose *kolasis* betyder ikke noget, man har fået tilmålt, en »dom«, men nærmere noget, man selv dømmes sig til. Man fortsætter i den retning (bort fra Gud), man levede i på jorden. Der er i virkeligheden ikke tale om straf i vor forstand, men om ikke at få del i livet — det guddommelige, evige liv, som er givet os i Kristus. Men det er ikke ensbetydende med eksistens ophør.

I Joh. 5:24-29 anvender Jesus faktisk udtryk, som farisæerne også betjente sig af. »Livets opstandelse« betyder ikke opstandelse til liv, men til »den nye verdens liv«. Og »dommens opstandelse« betyder ikke opstandelse for at få sin dom, men for at leve videre under dommen, under dødens eksistensform.

Fuldendelsen betyder, at den første skabelse og den fuldendte skabelse møder hinanden.

Men det er iøvrigt en vildfarelse at tro, at vi skulle have nogen mulighed for at fatte Ny Testamente til bunds, og dette gælder naturligvis i ganske særlig grad, når talen er om fortabelse og dom. De ord, som Jesus har talt om dommen og fortabelsen, får vi lade stå i al deres gru. Men vi må samtidig meget kraftigt understrege, at den, der har sagt disse ord, ikke er en grusom og hævngherrig Gud, men ham, som af kærlighed til det faldne menneske steg ned til vor fortabte tilværelse og gik ind under al syndens og dødens gru for at vinde evigt liv og salighed till os.

(Ref. Fr. Thorngren).

(Ur »Ordet og Israel« Nr 4 1953)

Guds ord och Helig Skrift enligt Nya testamentet.

Av Hugo Odeberg.

BBFH

När den frågan ställs: »Vad är Guds Ord enligt Nya testamentet?», så menas ju därmed först: »Vad sägs i Nya testamentet att Guds ord är?», men inte bara detta, alltså inte bara de *uttryckliga utsagorna* om Guds Ord avses, utan också hur begreppet Guds Ord där framträder, eller som man också kan formulera det: vad som i Nya testamentet *förutsätts* om innebörden av begreppet Guds Ord.

När man då går till ett studium av Nya testamentet med den uppgiften att söka ett svar på frågan, vad som i Nya testamentet sägs eller förutsätts om Guds Ord, det vill säga frågan »Vilken är Nya testamentets syn på Guds ord?», så ställs man ju strax inför det faktum att i Nya testamentet Guds-ordet är förbundet med ett annat begrepp, nämligen *Helig Skrift*. Det visar sig att begreppet Guds Ord i Nya testamentet inte kan förklaras utan ett studium av begreppet Helig Skrift. Man möter ju Guds Ord i form av citat från »heliga skrifter» eller som det oftast rätt och slätt heter »Skrifterna» eller »Skriften». Det enkla ordet »Skriften» betyder ju i Nya testamentet »Helig Skrift», och vi har ju ännu i dag detta bibliska språkbruk kvar; när man i kristna sammanhang säger eller skriver »Skriften» med stor bokstav, så menar man »Den Heliga Skrift». Likaså när det i Nya testamentet heter »Det är skrivet», så menas ju uppenbarligen detsamma som »I den Heliga Skrift står det skrivet». Som ett typiskt exempel kan anföras Luk. 24:45, 46: »Sedan öppnade han deras sinnen, så att de förstod *Skrifterna*. Och han sade till dem: 'Det står skrivet att Messias skall lida och på tredje dagen uppstå från de döda, och att syndernas förlåtelse skall predikas i hans namn för alla folk, med början i Jerusalem'.» Att »Skrifterna» och »det som är skrivet» åsyftar de *Heliga Skrifterna* är utan vidare klart, ytterligare

är det klart att detta som är skrivet är något från *Gud*, något som är bestämt av Gud, ett *Guds Ord*.

Då uppstår frågan: »I vilket förhållande står nu — enligt Nya testamentet — *Skriften till Guds Ord?*» För att besvara den måste man först beröra ett tredje nytestamentligt begrepp, nämligen *inspirationen*. Och när vi här talar om »inspiration», så är det *endast* Nya testamentets *egen* syn på inspirationen som avses, alltså inga som helst senare, efterbibliska, teorier om inspirationen. Korteligen uttrycker ju inspirationen då detta, att Guds Ord gjorts till människor *genom människor*. Ett inspirerat eller, som det också kan heta, »*profetiskt*» ord är ett sådant mänskligt ord, ett sådant mänskligt uttalande, som tillkommit genom gudomlig påverkan, som är klart »*i Anden*». Men man kan också tala om inspirerad *skrift*. Det kan då tänkas vara

1) antingen en skrift som *återger, upptecknar*, ett inspirerat tal,

2) eller en skrift som själv är inspirerad, alltså skriften själv tillkommen genom Andens tillskyndan, genom att den skrivande människan vid *skrivandet* varit gripen av Guds ande,

3) eller också bådadera, att den skrivande som nedtecknar ett av Gud ingivet tal vid detta skrivande är under Guds ledning.

Man kan nu ställa den nytestamentliga synen på Guds ord och skriften i relation till den välkända skolastiska frågan: »Är *hela* skriften Guds ord, eller är det bara så att Guds ord *finns* i skriften, alltså utgör bara en *del* av skriften, under det att en *annan* del eller sida är bara *mänsklig?*» Man finner då att den nytestamentliga synen går vida utöver denna fråga. Utifrån denna fråga kan principiellt sägas följande:

För det *första*: I Nya testamentet både förutsätts och sägs *uttryckligen* att *hela* Skriften inte bara är Guds Ord utan Guds *inspirerade* ord, d.v.s. att *allt* i Skriften är av gudomligt ursprung och att *allt* i Skriften är *mänskligt* präglad. Det typiska direkta eller uttryckliga utsägandet av detta faktum finner vi i 1 Tim. 3:16, som för att den rätta tankegången skall komma fram bör översättas så: »All (Helig) Skrift är ingiven av Gud, inspirerad.»

För det *andra*: En Helig Skrift är inte en bara mänsklig *uppteckning* av gudomligt inspirerat tal utan den är *själv* inspirerad. Inte bara det som upptecknas, som nedskrivs, är inspirerat, utan *själva* upptecknandet, nedskrivandet, är inspirerat. En profetbok är inte bara ett upptecknande av de inspirerade ord som profeten talat, utan själva det *sätt* på vilket denna uppteckning skett, anordningen, *kompositionen*, som vi skulle säga, är inspirerad. (Detta tycks mig vara mycket viktigt att observera.) Vad detta innebär kunde kanske åskådliggöras genom en konkret bild (ett konkret exempel). När ett brev av Paulus kom till, var det med all sannolikhet aldrig så, att han med *egen hand* skrev detta brev, utan han *dikterade* det. Han använde, som vi med ett modernt ord kunde uttrycka det, *sekreterare*, en eller flera sekreterare, och dessa kunde ha större eller mindre frihet. En mycket *förtrogen* medhjälpare kunde, liksom i modern tid en erfaren *sekreterare*, få endast allmänna anvisningar att utskryva vad Paulus ville ha sagt. Denne sekreterare skrev ju inte sina egna tankar utan det som han visste att Paulus ville ha sagt. Men det blev Paulus' brev genom att *han* satte sitt namn på det, alltså förklarade det motsvara vad han meddelat. Sådant detta brev då förelåg var det ett av Guds Ande ingivet brev av Paulus.

För det *tredje*: Helig Skrift är en av Gud själv given anordning. Och denna anordning har sin alldeles särskilda betydelse. Detta kan måhända uttryckas så: *All* Helig Skrift är Guds Ord, men Helig Skrift och Guds Ord är inte *samma sak*. Vad betyder då Helig Skrift såsom en gudomlig anordning? Jo, det betyder att det är ett Guds Ord i Helig Skrift, som är givet åt *Guds folk*, åt *församlingen*, för att bevaras *från släkte till släkte*, hela denna tidsålder igenom. Och Guds folk, församlingen, uppbär, är uttryck för, Guds frälsningsrådslut för den fallna mänskligheten. Och ett uttryck för detta, återigen (= i sin tur) är att en sådan Helig Skrift skall från släkte till släkte föreläsas i församlingen, vid dess sammankomst till gudstjänst. Den skall *läsas* i församlingen, höras av den gudstjänstfirande församlingen, *bevaras* av denna församling, den skall läsas i hemmet, den skall inläras,

man skall undervisa i den. De grundläggande orden är här de som stå att läsa i 5 Mos. 6:6 f.: »Nämä sanat, jotka minä tänä päivänä sinulle annan, painukoot sydämeesi. Ja teroita niitä lastesi mieleen ja puhu niistä kotona intuessasi ja tietä käydessäsi, maata pannessasi ja ylös noustessasi.» [= Dessa ord som jag i dag ger dig befallning om, skall du lägga på hjärtat. Du skall inskräpa dem hos dina barn och tala om dem när du sitter i ditt hus och när du går på vägen, när du lägger dig och när du stiger upp.] Detta är bakgrunden till det som sägs i kaeksi Timotius kolme, neljätvista va viisitoista [2 Tim.3:14 ff.]: »Men *håll fast* vid det som du har *lärt* dig och blivit överbevisad om. Du vet av vilka du har lärt det, och du känner från barndomen de heliga Skrifterna som kan göra dig vis, så att du blir *frälst* genom tron i Kristus Jesus.» Det väsentliga yttre kännetecknet på andlig skrift är emellertid att den blivit anförtrodd åt församlingen att föreläsas vid dess sammankomst till gudstjänst, från början, släkt efter släkte, såsom en »evig» förordning, det vill säga, hela denna tidsålder, den fallna mänsklighetens tidsålder igenom.

För det *fyärde*: Härav följer logiskt att helig skrift alltid sluter sig till föregående helig skrift och förutsätter denna. De heliga skrifterna är inte från varandra skilda, av varandra oberoende. Nya testamentet innesluter de heliga skrifterna under benämningen »Den Heliga Skrift» eller »Skriften» (i singularis). Den Heliga Skrift är alltså inte en senare gjord samling av heliga skrifter från olika tider, utan den är att likna vid en tempelbyggnad, där på grunden läggs sten efter sten, tills templet är fullbordat. Så hänvisade Jesus enligt Luk. 24 till skrifterna på det sättet att han började med *Mose* (det vill säga första Moseboks första kapitel) och därefter hänvisade till bok efter bok, »alla skrifterna» igenom. Varje vers i Nya testamentet har som bakgrund de grundläggande kapitlen i första Mosebok om *Skapelsen* och om *Syndafallet* liksom allt vad i övrigt är skrivet i »profeterna» och »psalmerna».

För det *femte* följer härav att endast *det* är helig skrift, hör till den Heliga Skrift, som har dessa nyssnämnda (nu nämnda)

kännetecken. Självklart är att en icke-gudaingiven, en icke-inspirerad skrift, inte hör till den Heliga Skrift. Men även en skrift som innehåller uppteckningar av äkta inspirerade ord är inte *därigenom* helig skrift. Vi har många betecknande exempel (blägg) på detta i Den Heliga Skrift själv. Redan i Gamla testamentet hänvisas, särskilt i de så kallade historiska böckerna, till böcker som den Heliga Skrift själv använt som källor, men som *inte* införts i den Heliga Skrift. Och i Nya testamentet talas i Lukasevangeliet i själva början om flera evangelieskrifter, alltså uppteckningar av Jesu ord och verk, som inte därför var helig skrift. På samma sätt nämner Paulus ett eller kanske två brev han skrivit, och dessa brev finns inte bevarade.

När man nu betänker att det väsentliga med Helig Skrift är att den *från första början*, såsom på gudomlig befallning, anförtros åt församlingen till att *bevaras* och föreläsas, så måste slutsatsen bli att sådana skrifter ifrån själva början, *inte* meddelats åt församlingen på detta sätt.

Liksom för att åt eftervärlden bevara, vilket kännetecken som han en gång gav åt församlingen på vad som fordrades för att ett hans brev skulle tas emot inte bara som ett av Guds Ande inspirerat brev utan som Helig Skrift, har Paulus i Kol. 4:16 skrivit dessa ord: »Och när brevet *förelästs* (»föreläsa» är uttrycket för att läsa den Heliga Skrift i den gudstjänstfirande församlingen) så se till, att det också föreläses i laodicéernas församling och att det brev (av mig) som kommer från Laodicea (till er) också föreläses av er.» Det är här inte bara fråga om ett utbyte av brev två församlingar emellan, utan om att högtidligen föreläsa dem vid församlingens gudstjänst, det vill säga att det därmed anförtroddes åt *alla* församlingar såsom Helig Skrift. Den utomordentligt högtidliga betydelsen av ordet »föreläsa» framgår kanske bäst av att ännu i denna dag väl i alla, eller så gott som alla, kyrkor och samfund den känslan bevarats, att man inte från altaret läser något annat än det som hör till den Heliga Skrift.

Betecknande är alltså i detta sammanhang den så kallade *kanonbildningen*. När man under tredje och fjärde århundradena

brottades med frågan vad som skulle höra till kanon, det vill säga höra till den Heliga Skrift, till dess nytestamentliga del, så frågade man ingalunda i främsta rummet efter om en skrift var av apostoliskt ursprung, alltså innehöll inspirerande ord, Guds Ord, utan man efterforskade rent objektivt, om denna skrift hade det *yttre* kännetecknet att den *från början*, från det att den först kom till, hade *förelästs* i församlingen vid dess gudstjänst. Det gällde visserligen att utmönstra falska, »oäkta», skrifter, men detta, kan man säga, utgjorde det minsta bekymret. Sådana var tämligen lätta att avslöja. Utan det gällde att objektivt fastställa vad som var *Helig Skrift*, alltså vad som ifrån början anförtrotts åt församlingen som en gudomlig skatt att bevaras *från släkte till släkte*.

Kanske mest betecknande är, att t.o.m. *Jesus-ord* — ord som man antog att Jesus själv verkligen sagt — inte *därför* upptogs i kanon. Man kunde mycket väl anförä dessa Jesus-ord, men man kunde inte ta emot dem som Helig Skrift, eftersom man inte var förvissad att han själv så förordnat.

Likaså betydde inte den Heliga Skrifts avslutning, eller den slutliga avgränsningen av kanon, att den gudomliga inspirationen var avslutad. Tvärtom torde man väl rättare kunna uttrycka det så att *inspirationen* aldrig är avslutad. Den fortgår genom hela tidsåldern. En Augustinus har skrivit inspirerade skrifter. En Franciscus av Assisi var en gudabenådad av Gud inspirerad man. Luthers skrifter är tillkomna genom gudomlig inspiration. När han sade »Här står jag och kan inte annat», visste han sig väl driven, nödgad, betvingad av Guds Ande. Men han skulle ha uppfattat det som en hädelse, om någon velat foga hans skrifter eller ett enda hans ord till den Heliga Skrift och velat läsa det från altaret såsom Guds förblivande ord. Om inspirationen, den alltid verkande, säger Bengel de märkliga orden, just till 2 Tim. 3:16 (i Gnomon): »Inspirationen verkar (hos var enskild) när Skriften *läses*». Men om *den Heliga Skrift* gäller de märkliga orden i Uppenbarelsebokens sista kapitels artonde och nittonde verser: »För var och en som hör profetians ord i denna bok bety-

gar jag: Om någon lägger något till dessa ord skall Gud på honom lägga de plågor som det är skrivet om i denna bok. Och om någon tar bort något från de ord som står i denna profetias bok, skall Gud ta ifrån honom hans del i livets träd och i den heliga staden, som det står skrivet om i denna bok.»

Trohet.

Matt. 10:32-39.

Av H. Odeberg.

BBBK

Att ta sitt kors på sig är uppenbarligen avsett att gälla hela denna tidsålder. Eftersom detta förefaller orimligt, är det risk för att man inte tar detta som det står. Så är det när det gäller att i verkligheten bekänna Kristus.

»Det gäller att skilja mellan vad man verkligen tror och vad man bara tror att man tror.» — Man kan ju ha levt sig in i en hel del — fromma talesätt, vanor och dylikt — men det gäller att se efter om man verkligen tror. Det kan man se på hur man reagerar i olika situationer. Den saken betonas i verserna 34-37, vilka skall ses i korrelation till den sanningen att Kristus har kommit för att ge frid. Till vad hänför sig då denna tillspetsning? — Jo, bekännandet. — Det kan visa sig att jag i de aktuella situationerna handlar, säger eller är intresserad i och av Kristus och inte i andra ting. Men det kan också vara så att när det verkligen gäller, blir det vad andra — de närmaste — omgivningen, miljö — tänker, som bestämmer mitt handlande och alls inte Kristus. Detta kan ske på ett så pass simpelt sätt att det i grunden är rena fegheten, alltså i själva verket ett förnekande.

Här sägs nu att troheten mot Kristus övergår alla sådana beräkningar. Ett verkligt bärande av korset har med sig den inre

friden, vilket alls inte är samma sak som frid människor emellan.

Här är det alltså inte fråga om ett övermodigt hävdande av de egna tankarna utan om trohet mot *Kristus*. De bibliska tankarna blir ofta perverterade. Så säger man t.ex.: »Jag skall inte svika min egen övertygelse» och menar sig därmed ha sagt något som står i god överensstämmelse med Guds Ord. Det är i Bibeln aldrig fråga om detta, utan vad som där sägs är att man inte skall svika *Kristus*.

Så kommer ordet — »den som finner sin själ». Ordet *psychē* översätts ibland med liv — ibland med själ. Närmast betyder det hela människan — sig själv. Den som söker och finner sig själv han har förlorat sig själv, men den som förlorar sig själv för Kristi skull — här kommer det paradoxala — han finner sig själv. Att totalt tappa bort sig själv — att vara en död man, det innebär att allt som förut varit värdefullt räknas som skräp, träck — alltså något som man avskyr. En tydlig anknytning till detta har vi hos Paulus i orden bli funnen av Kristus [Fil 3:9]. Ytterligare må anföras vårt liv är »dolt med Kristus» [Kol 3:3].

(*Ref. Ove Theander*).

Guds församling och Kristi kyrka.

I.

Rom. 11:16-24.

Av Hugo Odeberg.

BBDH

När kristendomen är statsreligionen är den förvisso religion men inte kristendom, inte evangelium i ordets mening. Såsom statsreligion är den just en religion, en kult el.dyl., någonting som väl bär Kristi och kristendomens *namn*. Man kan vidare

fråga sig om kristendomen överhuvud kan kallas religion. Det föreligger ju den olägenheten med uttrycket religion att ur nytestamentlig eller biblisk synpunkt då införs ett begrepp som är främmande för Nya testamentet självt. Ty vad skulle det betyda, vad skulle jämföras med religion i Nya testamentet? Man behöver bara tänka på att här skulle då evangeliet inordnas i en rad av olika kultformer, åskådningsformer el.dyl. Särskilt påfallande träder det oriktiga i detta sammanhang fram, när det talas om den »judiska» eller den »israelitiska» eller den »kristna» *religionen*. Detta är ett sätt att se som är främmande för Nya testamentet. Ty Israels Gud är också Kristi Gud. Med andra ord är det inte enligt Nya testamentet en ny religion som kommer till i och med Nya testamentet. *Kristus stiftar inte någon ny religion*. Han kommer som budbäraren och uppenbararen av Skapelsens Gud, som tidigare givit sig till känna i uppenbarelsen. Liksom man inte nog kan erinra om och upprepa detta, kan man inte heller nog peka på det förhållandet att det vi kallar Kyrkan eller Församlingen *inte* har sin början i och med den första pingstdagen. Ty den grundades i och med Israels kallelse. Församlingen härrör sig från och ligger bakom Israels kallelse. De gamle menade att början till den låg i syndafallet, och deras syn var i överensstämmelse med Nya testamentets egen syn. I den första pingstpredikan står det inte: Nu uppstod här på grund av Petrus' predikan en församling, utan vad det står är att *till* den församling som redan fanns *lades* någonting nytt. Vi bör också i detta sammanhang erinra oss Paulus' bekanta bild av olivträdet i Romarbrevets 11:e kapitel. Det förhåller sig ju där inte så, att ett *nytt* olivträd planterats, att det gamla är förgånget. Här går parallellen med församlingen! Det är grenar som har ympats på detta *enda äkta olivträd*. Och det äkta olivträdet är *Israel*, Guds församling. Det nya förbundet innebär inte en ny religion. Det finns mycket som visar hur man så kommit bort från själva denna nytestamentliga syn. Själva termen Nya Förbundet är *inte* en nytestamentlig skapelse. Det nya förbundet är ett citat, erinrande

om det gamla förbundet. Det är ju i det gamla förbundet det talas om det nya. Så föreligger alltså inte någon brytning av Guds evangelium i form av en ny religion. Det är densamme som hela tiden från begynnelsen talar. I Petrus' första brev 2:9 läser vi: »Men ni är ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap.» Det samma gäller nu även om dessa, ty om »ett konungsligt prästerskap» talar även 2 Mos. 19:6: »Ni skall för mig vara ett rike av präster och ett heligt folk.»

Ett »heligt folk» är således vad församlingen är, ett folk uttaget till tjänsten i Guds frälsningsrådslut. Då förstår man den logiska följd, nämligen att Guds frälsningsrådslut utgår från syndafallet, att det utgår från den tidpunkt då det börjar finnas något att frälsa. I och med det är församlingen konstituerad, kan man säga. Alltså, kristendomen är ingen religion, som börjar oberoende av och skiljer sig från israelisk religion, och vill inte heller själv vara det, vilket är viktigt att hålla i minnet. Den framträder inte som en parallel till samtida livsåskådningar, som ju kunde uppstå även inom judendomen. Den som lägger fram en livsåskådning predikar inte. Att predika (κηρύσσειν) är inte att hålla föredrag om en världsåskådning, utan det är att vara en härold, en konungens härold, det är att komma med det gudomliga budskapet. Församlingen är *i stort* Guds församling, det hela, genom tiderna. Nu är det ju väsentligt att denna församling skall bestå och att helheten bevaras, att den är till för de små. Detta är något som är bibliskt centralt, att just dessa små ingår i begreppet kyrka eller församling. Evangeliet blir förfalskat, när det inte längre finns plats för de smås församling, vilket sker när evangeliet görs till statsreligion, ty då har ju de små samma ställning i församlingen som i samhället. Detta är omvänt mot Guds ordning. Det värsta är just att de små bordsgästerna inte får samlas, de som gästabudet tillkommer. Tvärtom förhindras de att vara de smås församling. Detta har visat sig genom tiderna gång på gång i svenska kyrkan, och fortfarande finns anspråk därpå. Det kommer delvis uppifrån, och statsreligionen blir något av de finas

evangelium, och så får omvänt de små inte något rum. Det blir inte en församling just för dem som särskilt sökt sig till Honom som sade: »Där två eller tre är samlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem» (Matt. 18:20).

(Ref. Rune Eliasson.)

Guds församling och Kristi kyrka.

II.

Apg. 2:41.

Av Hugo Odeberg.

BBFG

De som tog emot hans ord blev döpta, och på den dagen lades till omkring 3.000 själar.

Denna vers i Apostlarnas handlingar är ett allmänt bekant ställe. Det talas här om dem som på första pingstdagen hade hört Petrus' predikan och fått ett styng i hjärtat och låtit sig räddas från det bortvända släktet — alltså tagit emot, hört Ordet. Dessa *lades till*, heter det. Uppenbarligen kan man inte »lägga till» om det inte finns något till vilket något kan läggas. Enligt Nya testamentet är därför första pingstdagen *inte* församlingens födelsedag. Så uppfattas det ju oftast, och man får också det svaret om man frågar efter församlingens tillblivelse. Men det strider mot en alldeles väsentlig grundlära i Nya testamentet. De sammanfattande grundfakta i hela tillvaron — skapelse, syndafall och frälsningsrådslut — trädde inte i kraft första pingstdagen. De är ett mysterion, ett Guds rådslut *från begynnelsen*. Församlingen *fanns* första pingstdagen. Till den lades 3.000 själar. I Rom. 11 talas om det ädla olivträdet, som är utsett att representera Guds frälsningsvilja i världen. Ingenting nämns om att det hitillsvarande olivträdet rycks upp för att lämna plats åt ett nytt. Däremot talas det om att nya grenar ympas in på det ädla olivträd som redan finns. I Apg. 3:41 skildras hur 3.000 inympas i gudsfolket, Guds församling, ett ord hämtat ur Gamla testamentet.

Lägg också märke till ordet »själar». »Sig själv» uttryckte man genom ordet psyche, själ, ungefär = liv, person.

Ordet församling, ekklesia, används om något både i stort och smått. Här är det tal om den stora församlingen, gudsfolket som en enhet, till vilken läggs dessa 3.000. Men det är 3.000 enskilda som läggs till. Församlingen uppstår visserligen ingalunda genom att några, t.ex. 3.000, sammansluter sig sedan de kommit till tro. Guds församling finns där innan. Men de enskilda uppgår likväl inte i ett kollektiv, där individen mister sin betydelse. Församlingen har sin grund i Guds vilja och Gud har i skapelsen visat att han vill ha individer. Det individuella är utmärkande för skapelsen. Det är inte 3.000 lika robotar utan 3.000 av Gud såsom individer skapade människor, som läggs till församlingen. Lika stor vikt som det är fäst vid Guds församling som en enhet, lika stor vikt är fäst vid mångfalden i församlingen, som kommer till uttryck genom de olika individerna.

När man med församling menar något bestämt fixerat, t.o.m. såsom i vår kyrka ett visst geografiskt område, har man kommit långt bort från Nya testamentet. Församlingen i Nya testamentet avspeglar skapelsen i stort. Den avspeglar Guds frälsningsvilja, som innebär att han vill återföra skapelsen till det som den var skapad till. Individerna är kännetecknade av sin inbördes olikhet. De hör dock alla tillsammans med det stora sammanhanget, inte bara direkt till den stora skapelseenheten utan till en hel serie av sammanhang. Det enskilda bladet på ett träd hör på en gång till de olika sammanhang som var för sig bildas av kvisten, grenen och trädet. Så kan man också tala om en hel serie av församlingar. I judisk praxis, måhända uppställd av fariséerna, menade man sig vara en församling om man var tio. Mot detta tycks Jesu ord i Matt. 18:20 vara riktade: »Där två eller tre är samlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem.» Paulus talar ibland om alla kristna som tror i Efesus såsom utgörande en församling. Men han talar också om de små församlingar som kom tillsammans i de olika husen. En stor församling kan inte bestå utan de mindre vänkretsarna. Dessa är dock inte klickar, de är

inte exklusiva, dörren är alltid öppen för den som kommer. Men skall församlingen vara en församling av vänner — enligt Jesu ord »Vänner kallar jag er» — så måste man lära känna varandra, vilket just sker i den lilla kretsen.

Församlingen är en församling av små. Den är inte ett hierarkiskt system, där de mäktiga står i spetsen. Där blir de små hemlösa. Men församlingen är till för de små, om den är en församling.

(*Ref. John Elander.*)

Ha sin fröjd i Herrens ord.

Av Hugo Odeberg.

BOLG

Angående grunden och ursprunget till Skriftens auktoritet måste man gå till Skriften själv, till Kristus och apostlarna, tillbaka till profeterna. Skriftens auktoritet i församlingen och hos den enskilde beror nämligen inte på mänsklig förmåga, det är inte kyrkans, församlingens och teologernas erfarenhet eller uppfattning som är utslagsgivande. Skriften är inte bara en källa till kunskap om Guds uppenbarelse, den är Kristi testamente, det överlämnade, den är något som är givet och det är i detta som auktoriteten bottnar. Hur är nu människans ställning till detta, vad är den akt i vilken människan tar emot Skriften? Hur framgår detta av Skriften själv? Och härvid betyder det ingenting vad jag själv personligen menar. Det är då lämpligt att utgå från detta, att skriften läses därför att den ger glädje. Gud vill glädja sitt folk med sitt ord. Alltså inte i första rummet därför att det är *nyttigt*. Ty det är ju så att Skriften så lätt uppfattas som ett *medel*, läsandet av den tar sin utgångspunkt från följande resonemang: Här får jag besked om min frälsning, här får jag kunskap o.s.v. Detta kan ju synas riktigt utifrån vad som sägs i 2 Tim. 3:16. Men ändå säger inte detta ställe i Skriften att man skall ha just de orden som *utgångspunkt*, lika litet som att *grunden* till Skrif-

tens auktoritet ligger i dem. En sak är det att Skriften ger allt detta som det talas om i 2 Tim. 3:15. Den ger kunskap om Guds vilja, bestraffar, visar oss vårt läge inför korset, upprättar, undervisar, men man läser inte *därför*, utan detta är alltsammans en *följd* av själva läsandet. Skriften är som en gudomlig gåva anknuten till *gudstjänsten*. I »bönehuset» (Jes. 56:7) bevaras den. Liksom den enskilda andakten anknyter till denna gudstjänst, så anknyter denna i sin tur till den himmelska. Fröjd, glädje, något av lek är det stora tecknet i gudstjänsten. Det är en samling för att människan skall ha roligt. Människan är ju skapad till detta, till att leva inför Guds ansikte i gudomlig glädje. I Jes. 56:7 kommer detta fram, där det heter om dem som står fast vid Herrens förbund: »... dem skall jag föra till mitt heliga berg. Jag skall ge dem *glädje* i mitt bönehus.» Går vi till Kristus och Nya testamentet sägs uttryckligen att all den Heliga Skrift är av Gud given, vilket innebär att det som i profeterna och psaltaren sägs inte på något vis får skjutas åt sidan. I Kristus blir det fullkomligt. »Detta har jag talat till er, för att ... er *glädje* skall bli fullkomlig» (Joh. 15:11). Första psalmen i Psaltaren anger grundtonen för hela användningen av Skriften. Där sätts i motsats till varandra den som vandrar i de ondskefullas råd, sitter där bespottade sitter, och den som har *sin lust* i Herrens lära, Herrens lag. Och här utesluts inte något i Skriften, utan det är frågan om ett efterföljande av all den Heliga Skrift i vad här anges, nämligen att ha sin lust, sin håg, sin glädje i Herrens lag. Kommer man in i denna inställning, tänker sig in i den, så ser man att detta går igen i alla psalmerna i övrigt. Denna första psalm är alltså inte unik i detta avseende. Denna psalm är inte ett medel att nå fram till någonting, och detsamma gäller även Nya testamentet. Utgångspunkten i biblisk, nytestamentlig mening är — om vi håller fast vid vår tillspetsade formulering — att det är roligt att ta emot Skriften. Men att ha det roligt inför Guds ansikte betyder att vara omgiven och intagen i det eviga livet. Evtigt liv är just glädjen och kan inte heller nås på annat sätt än genom glädje, mottagen som en gåva. Det är inte något jag kan åstad-

komma själv och Skriften är inte ett *medel* att åstadkomma det. Vill man positivt fixera begreppen »glädje», »frid» och »kärlek», så är det ju någonting som i sin innebörd uppenbaras i själva upplevelandet. Och då återvänder vi till Jes. 56:7. Det är ju tydligt att bönehuset, templet, är där för att bokstavligen roa folk, och då ligger där ingen medveten tanke på att roa sig i förgrunden. Om vi som jämförelseobjekt tänker oss en modern dansbana, så har man, innan besöket där gjorts, tänkt ungefär så: Vad roar folk? Att dansa t.ex., alltså går man dit. Det är bevisligen så, att man skall ha, man ämnar ha, roligt. Detta kan också gälla i kristna sammanhang. Och så uppstår det grundfelet att ett utifrån kommande, främmande, förutfattat moment tillkommer. Men det är ju *gudstjänsten själv*, det som i den sker, som är den gudomliga leken. Den är inte ett medel att skaffa sig glädje. Den gudomliga leken står dock så nära ingiven i människan genom skapelsen, att det bara gäller att få fram detta. Det går inte att resonera sig fram till glädje, det och det i högmässan ger glädje, där och där är glädje av ett helt annat slag o.s.v. Gör man så kan det hända att den gudomliga glädjen är borta, ty den gick inte ut i den form man tänkt sig ha roligt i. Mästaren sade: »Detta har jag talat till er, för att ... er glädje skall bli fullkomlig.» Denna glädje är förvisso av en annan art. Här gäller inte anledning till glädje, medel till glädje. Utan här gäller barnets spontana glädje, det anlag till glädje som oftast förekommer just hos det okonstlade barnet, det är en glädje i sig och därmed glädje i Kristus. Och denna är den rena glädjen, det är den glädjen Herren ger i sitt bönehus.

(Ref. Rune Eliasson.)

Senapskornet och surdegen.

Matt. 13:31-33.

Av H. Odeberg.

BBDO

Det är ju bekant att det vanligaste sättet att tolka liknelserna om senapskornet och surdegen är att uppfatta surdegen som en bild av Gudsriket, som så småningom skall genomtränga och genomsyra världen, och på samma sätt senapskornet som en bild av den kristna kyrkan, som från den ringa begynnelsen växer för att slutligen omfatta hela världen. Det vore ämne nog för en doktorsavhandling att undersöka när och i vilka sammanhang en sådan tolkning kom upp. Den sammanhänger tydligtvis med en sådan syn på kristendomen som uppkom efter dess förbund med staten. Frågan är nu hur denna tolkning stämmer med Nya testamentet i övrigt. Surdegen är en ofta förekommande bild. I synagogan är det en fast inrotad symbol som beteckning för det onda, som skall rensas bort. Vid påsken skulle ju all surdeg rensas bort ur huset. Samma symboliska innebörd har surdegen också i Nya testamentet för övrigt, och detta är så grundläggande att det vore egendomligt om betydelsen på detta enda ställe skulle vara en annan. I t.ex. 1 Kor. 5:6 ff. använder Paulus på ett vackert sätt surdegen som en symbol för det onda: »Vet ni inte att lite surdeg syrar hela degen? Rensa bort den gamla surdegen ...»

Det förhåller sig något annorlunda med den symboliska användningen av trädet. Trädet förekommer nämligen som symbol både för det onda och det goda, medan surdegen endast används som symbol för något ont. Trädet väcker inte så säkra associationer i ena eller andra riktningen. Hes. 17:23 kan anföras som exempel på att trädet symboliserar något gott. Men citatet här i Matt. 13:32 stämmer bättre överens med utsagan i Daniel 4:9, där trädet symboliserar världsriket, som växer upp men som skall huggas ner.

Vad skulle nu dessa bilder åskådliggöra beträffande evangeliet? Stämmer den gängse tolkningen med vad som i övrigt sägs

i Nya testamentet? Nej, inte alls, försåvitt frågan är om denna tidsåldern. Den utveckling av Gudsriket i världen som Nya testamentet skildrar är inte den att de kristna visserligen i början skall vara en liten skara men efter hand bli många och starka. Evangeliets anhängare förutsätts alltid vara i betryck, och det talas om dem såsom en liten hjord. Och slutmålet som evangeliet går fram emot, skildras uttryckligen som motsatsen till ett stolt träd. »Skall väl Människosonen, när han kommer, finna tro på jorden?» frågar Jesus själv enligt Luk. 18:8. Skulle trädet symbolisera kyrkan, så fick det vara ett träd som skulle huggas ner och så få börja på nytt igen! Och om surdegen betecknade Gudsrikets genombrott i världen — hur kan då degen, sedan den helt blivit genomsyrad, plötsligt befinnas vara nära nog osyrad, d.v.s. vara nära nog utan tro?

Församlingen och kyrkan har kommit att betraktas så som man är van att betrakta olika rörelser och partier i världen. De kan från början vara förföljda men så småningom genomsyra tänkandet och få allt fler anhängare och bli ledande. När man ser på kyrkan som analog till sådana rörelser, resonerar man emellertid inte längre enligt de kategorier vi finner i Jesu förkunelse. Så sägs det t.ex. att man skall vara lojal mot kyrkan, likaväl som människor är lojala mot en viss åskådningskrets som de bekänner sig till. Men Nya testamentet talar aldrig om någon sådan lojalitet. Där är det i stället fråga om trohet mot Kristus. Fattar man nu kyrkan så som nämnts, kommer lojalitet mot kyrkan oftast att leda bort från Kristus.

Ju mer man jämför dessa liknelser med vad som i övrigt finns i Nya testamentet, dess bättre stämmer tolkningen att surdegen och trädet betecknar det onda. Helt litet ont ger insteg åt värre ont, åt allehanda demoner som förstör. Så skildras alltid ondskan.

Naturligtvis kan kristna tankar utgöra ett ferment i världen. Det blir dock alltför stora svårigheter i förhållande till Nya testamentet som helhet, att fatta senapskornet och surdegen som symboler för det växande Gudsriket. Vad det här talas om och

varnas för är ondskan, som om den kommer in i församlingen breder ut sig och växer för att slutligen genomsyra hela degen, om den inte rensas ut i tid.

(Ref. John Elander)

Kristi evangelium ett evangelium för de små, inte en de mäktigas och anseddans religion.

Hebr. 13:13.

Av H. Odeberg.

BBDD

Hurdan är Kristi församlings ställning och anseende i världen? Utgår man ifrån Nya testamentet, och frågar man sig vad där verklingen står, finner man hur där förutsätts att Kristi kyrka alltid, under hela denna tidsålder, skall vara i underläge, förföljd, hatad. Jesus säger i Joh. 15:20: »Kom ihåg vad jag har sagt: 'Tjänaren är inte förmer än sin herre.' Har de förföljt mig, skall de också förfölja er.» Det kännetecknande för en sann Guds församling i denna tid är att den utsätts för förakt, fiendskap och förföljelse. Därför innebar det som skedde med Konstantin en brytning med evangeliet.

Men så inträder det märkvärdiga. Man säger: Kristendomen har genom de styrande, den statliga makten, blivit tillgänglig för alla. Staten har förklarat sig vara kristen och vilja stödja kristendomen. Denna har nu från att ha varit förföljd tvärtom blivit antagen, gynnad, ja t.o.m. påbjuden. Den som så resonerar förutsätter att det är samma religion som nu blir antagen, som den som förut varit förföljd och hatad.

Detta är emellertid ingalunda fallet. Den enkla kristendomen kommer alltid enligt Nya testamentet att vara illa sedd. När den nu blir statens eller maktens religion, sker en radikal förändring med denna religion själv. Här är inte bara fråga om en övergång från att vara förföljd till att bli antagen. I och med att

religionen blir accepterad, blir den förändrad på centrala punkter. Hur skall man enligt Hebr. 13:13 kunna bära Kristi smälek, när Kristus är det officiella namnet i den officiella religionen? Detta är omöjligt. Nu blir evangeliet något som kommer ovanifrån i världen, något som tillhör de höga och mäktiga. Kristendomen blir genom yttre eller inre våld påförd människorna. »Kejsaren är kristen», säger man, »det skall också ni vara.» Och sker det inte genom rent yttre våld, så kan det vara ett inre tvång, som är ännu värre. Kristendomen är nu de högas och mäktigas religion. Det är *fint* att vara kristen. Och så vill man höja sig och efterlikna det stora, vilket sker genom att man blir kristen. Har det gått dithän, är evangeliet inte längre ett evangelium för de små och ringa. En fullkomlig omvälvning har skett, en *total* förändring, därigenom att kristendomen gjorts till de mäktigas, de förnämas, finas religion. Det mesta i Nya testamentet får då inte längre någon mening.

Man talar sedan om »sekularisering». Därmed menar man då, att kristendomen får mindre grepp om människor eller förlorar detta grepp. Den har mist terräng hos folket eller de styrande, eller också har dessa mist intresset att upprätthålla religionen. En sådan idé om sekularisering utgår ifrån att kristendomen varit en mäktigs, statens, religion, som med kraft och energi har genomdrivits. Denna betydelse av ordet sekularisering står inte i överensstämmelse med Nya testamentets. Själva ordet sekularisering hör samman med och är utvecklat ur en tanke och ett ord, som är specifikt för Nya testamentet, *seculum*. I Nya testamentet kan sekularisering inte användas om något annat än något som försiggår *inom* församlingen. Det är inte en stat, ett folk, som sekulariseras utan det är *församlingen, kyrkan*, som sekulariseras. Om ett samhälle som förut varit kristet, mister intresset för religionen, är det inte fråga om sekularisering i nytestamentlig mening.

Kristendomen skall komma, inte från ovan i staten, utan från djupet. Kristendomen är ingen åskådning eller religion som man bara förkastar. Den är en realitet. När nu kristendomen blir stats-

religion, är den inte längre samma sak som förut. Flera av Nya testamentets centrala tankar blir då upphävda. Därmed har visserligen inte Kristus upphört. Denna realitet, Kristus, kan inte ändras vare sig genom att kristendomen upphöjs eller kristna förföljs. Kristi död på korset innebar ju inte att hans verk gjordes om intet. Så finns det ett kristet liv där på djupet, som tränger sig fram. Kristendomen lever i folkdjupet. Där finns en längtan efter en fördold tro, som kan ge människorna ro och trygghet.

(Ref. Gunnar Andreae)

Bröllopskläder.

Matt. 22:1-14.

Av H. Odeberg.

BOBH

För att förstå liknelsen i Matt. 22:1-14 är det av väsentlig betydelse att fatta innebörden av uttrycket »bröllopskläder» (éndyma gámu).

Och detta i sin tur måste förstås ur liknelsen. Temat med en konung som inbjuder till bröllop är vanligt. Motivet betecknar i allmänhet Guds handlande, antingen så att motsatsen mellan Gud och en jordisk konung framhävs, eller så att Guds handlande illustreras med en jordisk konungs. När det gäller ett jordiskt bröllop måste den inbjudne bära en dräkt som är värdig tillfället, så mycket mer då, när den högste konungen inbjuder till bröllop. Den som här blir inbjuden är den värdige, den förnämste. Men det är tydligt att Jesus här som så ofta vänder upp och ner på begreppen. Detta blir uppenbart genom de gäster som tas emot. Det är sådana som rafsats hop från gator och gränder. Deras värdighet bestod i att de var helt ovärdiga. Observera att de var både onda och goda, *πονηρούς τε και αγαθούς*.

Bröllopsklädnad kommer också att betyda något för det in-

vanda betraktelsesättet orimligt. Här kan anknytas till Luk. 14, som är en liknelse av samma typ. I vers 13 finns en allmän regel: »När du skall hålla fest, bjud fattiga och krymplingar, lama och blinda.» Liknelsen kommer i vers 16-24. I vers 21 står: »Gå genast ut på gator och gränder i staden och för hit fattiga och krymplingar, blinda och lama.» Detta är inte en annan version av samma liknelse. Här ser vi i stället ett exempel på variationerna i Jesu undervisning. De som bjuds är de fattiga på alla områden, lekamligt, andligt, moraliskt. Dessa som samlas får inte bjudningskort för att de sedan skulle gå hem och ta på sig passande kläder, utan direkt *fördes* de, *συνήγαγον* [Matt. 22:10], in i festsalen.

Angående »bröllopsklädnad» kan två möjligheter föreligga. Den ena är att gästerna är som de verkligen är, fattiga och elända. Då är den som saknade bröllopskläder en som ansåg sig böra skaffa en för att uppfylla förutsättningen för att komma in i himmelriket. Den andra möjligheten är att bröllopskläder lämnats av konungen, en klädnad som inte kan skaffas genom eget förvärv — Kristi rättfärdighet. Sammanställer vi detta med vad som läses i Nya testamentet, ser vi att det stämmer, »det som inte var till, har Gud utvalt» (1 Kor. 1:28). Denna ovärdighet kan inte göras om till en värdighet, som kan åberopas som någon förtjänst inför Gud. Mot denna bakgrund får slutet av liknelsen ett särskilt ljus. Även där lyser Guds egendomliga kärleksväsen fram så att allt förändras. Vad mörkret är kan åskådliggöras med koncentriska cirklar, där Gud är centrum från vilken vi på jorden lever långt borta men inte utanför. Utanför cirkelarna råder mörkret. Där finns inget av det gudomliga ljuset och livet. Den vanliga människan tycker att de som helt saknar rättfärdighet bör drivas dit ut. Men Gud kallar alla. Han driver inte ut någon. Guds inställning ser vi t. ex. i Joh. 3:16 och Jer. 3:22. Den som kastats ut mörkret är i denna liknelse den som själv utrustar sig med något. Däri bestod också syndafallet att mänskligheten ville söka sitt eget i stället för att leva av Gud. Så är girighet onskans

egentliga grund och upphov. Den girige (πλεονέκτης, avarus) driver sig själv ut i mörkret. Jfr. Matt. 16:25.

Så kan vi klarare se meningen med »många kallade — få utvalda». De 'få' illustreras av dem som samlats upp på vägarna. Detta är inte en utsändning som sker på måfå. De 'få' är de fattiga, de som ingenting är. Så visar liknelsen direkt på Kristi kärlekssändning (Jes. 61, Ps. 145-147).

(Ref. Ingvar Orebäck).

Innehåll: *Lauri Haikola*, Gyllene regeln, sid. 33; Hvad betyder Evig Fortabelse? (Ur »Ordet og Israel, Nr 4, 1953), sid. 37; *Hugo Odeberg*, Guds ord och Helig Skrift enligt Nya testamentet, sid 40; *Hugo Odeberg*, Trohet, sid. 46; *Hugo Odeberg*, Guds församling och Kristi kyrka I, sid. 47; *Hugo Odeberg*, Guds församling och Kristi kyrka II, sid. 50; *Hugo Odeberg*, Ha sin fröjd i Herrens ord, sid. 52; *Hugo Odeberg*, Senapskornet och surdegen, sid. 55; *Hugo Odeberg*, Kristi evangelium, ett evangelium för de små, inte en de mäktiges och anseddes religion, sid. 57; *Hugo Odeberg*, Bröllopskläder, sid. 59.

EREVNA: Utgivare: H. Odeberg, Lund. Ekonom: Intendenten, Teol. Kand. Viktor Rydqvist, Akad. Fören., Lund. Red.: H. Odeberg, V. Rydqvist och Bibliotekarie Eric Starfelt. Red.-omb.: Karl Magnus Svensson, Samrealskolan, Askersund. Distr. och Exp.-sekr: Ove Theander. Red:s adr.: S:t Månsg. 6 a, Lund. Exp. och distr:s adr.: Västergatan 2, Lund. Tel.: Lund 14760.

Postgirokonto 27 11 04, Erevna, Lund. Pren.-avg. 5:- kr.

Med detta nummer följer som bilaga ett inbetalningskort.